

No centenario de Xaime Illa Couto "Raíz e utopía de Galicia"

A foto que fala

Un regalo para Irimia do humorista Xoán Andrade. Graciñas!
 Podedes seguir as súas creacións no blog
<http://xoan-andrade.blogspot.com.es/>

O trasno Como na casa

Daniel López Muñoz

Estivemos na cea de homenaxe, feita de memoria e de esperanza, que é a entrega anual da *Pomba Dourada*, lembrando a Pacita e Paco, dúas vidas intensas de luz e humanidade que pasaron cabo nosa, que eran parte da comunidade cristiá de base de Van-

garda, na Coruña, cousa pequena, potente e solidaria, coma eles.

E como os homenaxeados eran os do Foro Galego da Inmigración, tivemos unha variada representación de inmigrantes, dos que pasaron os valados e as concertinas, xente africana, robusta e vital. E había de todo tipo e maneira de buscarse a vida, do “top manta”, si, pero tamén por conta allea, coidando xente, e mesmo unha emprendedora senegalesa, Adama, que hai pouco que se aventurou a abrir un restaurante africano na Agra do Orzán.

E relataba Adama que ás poucas semanas de abrir, en hora de plena ocupación, con comensais de orixe africana, pero tamén con dúas mesas de galegos abrancazados, apareceron de súpeto policías en plan redada das forzas especiais, centrando as “súas atencións” nos de pel escura, e sen molestar aos de pel máis clara, que seica algún criterio hai que ter para administrar a enerxía cacheadora.

Adama estaba doída polo efecto que esta acción inxustificada, racialmente orientada, tivo na veciñanza, xa de seu

receosa. Decía que así, gratuitamente, lle caera ao local un sambenito, a sospeita do “algo farían”, a etiqueta de lugar non recomendable. Por iso tivo o valor de expresar unha queixa formal ás autoridades responsables. E algo de razón tiña na queixa, pois, de feito, recibiu días despois unha carta oficial de desculpas. Cando o mal estaba feito.

Hai tempo escribimos aquí, desde África, como a falta de seguridade cidadá e xurídica, a impunidade, en definitiva, era un cancro en países ricos, como Nixeria, pero cheos de empobrecidos. Era a raíz dun estudo de como en Nixeria non se podía emprender, porque calquera negocio que fose algo ben era asaltado e saqueado impunemente á volta de meses de abrirse. Alí por inseguridade. Aquí por arbitrariedade?

Salvas as diferenzas, un malíciase e pensa se non será que é así como as nosas autoridades conciben a famosa acollida, para que os africanos se sintan aquí coma na casa e non estraños nin morriñentos, aí..., ceibos, no medio dun Estado de Dereito ao que non se adaptarían.

Editorial Rigor, privatizacións e dereitos

Asistimos recentemente á conflitiva posta en funcionamento do Hospital Álvaro Cunqueiro na área sanitaria de Vigo, coa sensación de que estaba pasando algo grave, pero tamén coa impresión de que se nos furtaba un debate público necesario, feito con rigor, claridade e transparencia. E a cousa segue pendente.

Efectivamente, ese modelo de construción e xestión, na que o empresario adxudicatario privado vai xestionar unha serie de servizos do complexo hospitalario, introduce riscos que, no caso concreto de Vigo, poñen en evidencia unha debilidade do poder público fronte ao “dinamismo” asoballante do beneficio empresarial. As prásas no traslado e entrada en funcionamento do novo hospital, do que dependía que a empresa comezase

pode a saúde xestionarse, todo ou en parte, co criterio de gañar o máximo co mínimo gasto?

a cobrar o canon estipulado canto antes; ou exemplos como o do aparcadoiro único (sen previsión de buses de liña a tempo), abusivamente caro tratándose dun uso hospitalario, pero fonte de ingresos seguros para o xestor privado son evidencias poñen sobre o tapete a contradición fundamental: pode o servizo público por excelencia

nun estado social, a saúde, xestionarse todo ou en parte por empresas adxudicatarias que –como calquera empresa– procuran prioritariamente ganar o máximo diñeiro co mínimo gasto?

Aínda máis, pode facerse esa xestión privada de servizos dun complexo hospitalario sen un estrito control e rigorosa supervisión públicas? U-la memoria económica que demostre as vantaxes destas novas formas de xestionar?

Por outra parte, non ten por que ser así, pero aí están recentes e frescos os Gürtel, Patos, e Púnicas. Non nos obriga iso a ser extremadamente prudentes á hora de “externalizar a xestión” de servizos e instalacións en mans de complexas unións de grandes empresas de construción e servizos? Chegado o caso, como meter en cintura a quen financia o teu partido por detrás, ilegalmente? Como poderíamos establecer un control cidadán real sobre todo iso?

Cuestións así son as decisivas. Cómpre estudalas e argumentalas ben. Cómpre recoller exemplos e documentalos, contrastalos. O que non se pode, en sede parlamentaria, por exemplo, é asegurar que se cobra ao acompañante polo uso da cadeira, se non é certo, ou anécdotas semellantes non contrastadas. Porque esa é a oposición que fai feliz a calquera gobernante. E o debate necesario queda aprazado, agochado polo bochorno.

E, outra cuestión, non menor. Alguén sabe que se vai facer co “pirulí”, o famoso edificio sede do vello hospital? Estaremos nun caso de deterioración e desuso como o de Compostela ou Lugo? Non hai aquí tamén unha reflexión pública que facer sobre o bo uso dos recursos escasos?

Rumores de esperanza

Xan Guillén

Máis que merecido. O Premio da Cultura Galega na modalidade de lingua para os nosos amigos e amigas da CGENDL é máis que merecido. Levamos anos traballando a prol da nosa lingua nos centros de ensino. Coordinando e facendo cousas xeitosas e xenerosas.

A todos e a todas nos gustan os premios. Todos e todas queremos que nos digan o bos que somos e o ben que o facemos, pero hai veces que, depende de quen nolo diga, o agradecemento gusta máis ou menos. Neste caso, non ten sentido recibir o premio do mesmo goberno que impulsou un decreto

que limitou a presenza da lingua no noso ensino. De feito a CGENDL naceu precisamente como reacción ante o interese do, daquela, novo goberno polo plurilingüismo harmónico (igual de harmónico ca a harmonía dos camposantos). Lembro a asemblea fundacional da coordinadora de igual maneira que lembro participar nalgún encontro deles moi produtivo, e todo o lembro con cariño.

Ben sei que a CGENDL recibiu pausas de todos os lados ao longo dos anos da súa historia. Non foi fácil o camiño ata hoxe. Pero do que non se pode falar en ningún caso é de que deixaron

de camiñar ou de que preferiron os parabéns duns respecto dos de outros. Agora dan mostra de coherencia. Non coller un premio envelenado é boa mostra do seu traballo. Por iso non podo menos que dicir hoxe: mil primaveras máis para a CGENDL.

1

3

2

4

A peneira

1

O 80% dos 2000 nen@s do centro de **PONTEVEDRA** gozan a pé da cidade cara á escola; a metade van sós. O BNG aproveitando o traballo de tres anos na oposición, cando accede á alcaldía (1999) peonaliza a cidade. O Concello vén de recibir un premio en Hong Kong cando van crear o metrobici.

2

A lei da **ACUICULTURA** da Xunta adíouse e perdemos 400 millóns de euros en investimentos en 10 anos. Produce a cuarta parte da pesca mundial: rodaballo, linguado, mexillón, etc. Con máis de dúascentas mil toneladas, somos pioneiros nun cultivo que xa experimenta co muxo que se multiplica nas bateas, o fletán e outras especies.

3

Lugo estrea nova reestruturación nas 1139 parroquias atendidas por 230 **CREGOS** cunha idade media de 76 anos. Dende o 2013 non houbo ordenacións presbiterais. Son atallos cando urxe o sacerdocio e o diaconado da muller, o celibato libre e máis participación d@s leigos. Na foto, Carmen Mandiá celebrando a Palabra en Frexulfe, no Valdouro.

4

No Domund celebramos o Premio da **CONCORDIA** á Orde de San Xoán de Deus pola loita contra o ébola. Hai un ano da morte de dous dos seus misioneiros que mobilizou a occidente contra un mal que segue matando en África. O misioneiro Chema Caballero dirixe un centro de rehabilitación de guerrilleiros nenos en Serra Leoa, arrasada pola miseria e pola enfermidade.

5

7

6

8

Alfonso Blanco Torrado

5

As **CASTAÑAS** empregan a 6000 persoas. Así Alibós, a maior empresa de conxelación do sector exporta o 98% da súa produción. Máis de cen produtores alugáronlle fincas. Descubriuse que a folia de castiñeiro pode bloquear as bacterias estafilococos que producen doenzas e morte. Todo é rendible e coas cáscas xeran enerxía e alimento para o porco celta.

6

O proxecto **SOUTOS** acoutou a importación de castañas de Portugal ou Bierzo e recollen as de 30 explotacións. Así, Naiciña de Chantada exporta marmeladas, marron glacé, fariña: 1000 toneladas en produto fresco ou elaborado. A falla de polinización pon en risco a castaña poladesaparición da abella e os insectos. En Italia a avespa chinesa rematou co 80%.

7

Eduardo Hermida convida cada setembro a mergullármonos no barrio de **CANIDO**, en Ferrol. Arredor do seu cruceiro podemos gozar das artes reinterpretando as Meninas en muros e paredes. Nesta cidade urxe frear a ruína de 269 edificios, só no casco vello uns 33. *FerrolAnálisis* do Club de Prensa coordinado por Siro vén de dedicarlle o Caderno nº 29.

8

Nesta Festa do Sacrificio, no centro do Cairo, foron acosadas 447 mulleres. Así ocorre co 83% das **EXIPCIAS**, como vemos nos filmes *O Cairo 678* e *Mulleres do Cairo*, unha cidade con 17 millóns de habitantes. A minoría máis marxinada son os cristiáns coptos, dedicados a reciclar o lixo, 16 toneladas por día, o que agradece a poboación mentres sofren a persecución política

- ✿ 27891 CERVO (Lugo)
Teléf.: 982 - 55 78 41 - Fax 982 - 55 78 04
e-mail: sargadelos@sargadelos.com
 - ✿ O CASTRO DE SAMOEDO
15168 Sada (A Coruña)
Teléf.: 981 - 62 09 37/62 02 00
Fax: 981 - 62 38 04
e-mail: ocastro@sargadelos.com
 - ✿ Rúa Nova, 16
15705 SANTIAGO DE COMPOSTELA
Teléf.: 981 - 58 19 05 - Fax 981 - 58 58 88
e-mail: galeriasantiago@sargadelos.com
 - ✿ Real, 56
15003 A CORUÑA
Teléf.: 981 - 22 26 04 - Fax 981 - 22 26 04
e-mail: galeriacoruna@sargadelos.com
 - ✿ Provença, 274 - 276
08008 BARCELONA
Teléf.: 93 - 310 03 68 - Fax 93 - 215 01 79
e-mail: galeriabarcelona@sargadelos.com
 - ✿ Conde Aranda, 2
28001 MADRID
Teléf.: 91 - 310 48 30 - Fax 91 - 310 48 30
e-mail: galeriamadrid@sargadelos.com
-
-
- ✿ Habana, 12
32003 OURENSE
Teléf.: 988 - 37 09 26 - Fax 988 - 37 09 28
 - ✿ Rubalcava, 30 - 32
15402 FERROL
Teléf.: 981 - 35 37 14 - Fax 981 - 35 37 16
e-mail: ferrol@sargadelos.com
 - ✿ Pza. Sto. Domingo
27001 LUGO
Teléf.: 982 - 22 78 04 - Fax 982 - 24 49 13
e-mail: sargadeloslugo@terra.es
 - ✿ Urzáiz, 17
36201 VIGO
Teléf.: 986 - 22 00 50 - Fax 986 - 22 04 74
e-mail: info@galeriasargadelos.com
 - ✿ Oliva, 24
36001 PONTEVEDRA
Teléf.: 986 - 85 25 84 - Fax 986 - 85 79 18
 - ✿ Pza. de España, 2
27400 MONFORTE DE LEMOS
Teléf.: 982 - 40 26 57 - Fax 982 - 41 60 33
curgal@curgal.com
 - ✿ Conde de Fenosa, 38
32300 O BARCO DE VALDEORRAS
Teléf.: 988 - 32 05 86
 - ✿ Rúa Castelao, 52
36980 O GROVE
Teléf.: 986 - 73 09 68 - Fax 986 - 73 23 34
espiroide@yahoo.com
 - ✿ Calvo Sotelo, 8
36680 A ESTRADA
Teléf.: 986 - 57 52 46 - Fax 986 - 57 02 94
sargadelos@astrada.com

Política

Municipalizar ou privatizar?

Pedro Pedrouzo Devesa

Xa pasaron máis de cen días desde as eleccións locais e nótase que hai cambios que afectan á forma de facer política. O máis salientable é a resistencia dalgúns partidos a entrar nos gobernos que apoian. Non hai pactos estables e nos plenos estanse ampliando os debates. Estase bosquexando a principal característica que se dará

a partir das vindeiras eleccións xerais, onde se prevé que o protagonismo do Congreso aumente en detrimento do Goberno, que tradicionalmente contou con maiorías amplas que facilitaban as súas decisións.

Non sei se este aumento de protagonismo dos plenos achegará mellores gobernanzas, pero si que nos obrigará a todos a tomar unha posición máis clara sobre asuntos nos que ata agora tiñamos delegada a forma política de pensar.

O primeiro gran tema local que se está a debater é o da municipalización dalgún dos servizos que estaban privatizados. No pleno coruñés, o goberno proporá en breve a municipalización do servizo ORA. En Lugo, PP, Lugonovo, BNG, Ciudadanos e ACE tomaban senllos acordos para solicitar a municipalización dos servizos da ORA e do guindastre coa oposición do goberno (que pola falta de maioría é tamén oposición, que ironía!)

O sistema ORA regúlase nunha ordenanza que pode ser revisable polo pleno municipal en calquera momento. Esta flexibilidade mingua se a xestión se privatiza contratando unha empresa, pois cada vez que queiramos introducir cambios no sistema, teremos que modificar o contrato, nunha negociación na que xeralmente sae mal parada economicamente a Administración. É dicir, privatizar a ORA achega unha maior rixidez, ou dito doutro xeito, economicamente cústanos máis repensala durante a vixencia do contrato coa empresa que a xestión, algo que non é tan raro nun servizo ao que os avances tecnolóxicos lle afectan tanto.

Por outro lado, cando se licita un novo contrato aparece o problema da subrogación do persoal que realizaba esas tarefas, un asunto que se regula nos convenios colectivos de cada sector, e que moitas veces obriga á nova empresa contratista a absorber o persoal anterior. En contratos de duración continua, pode darse o paradoxo de que o persoal que entra nunha empresa para un traballo puntual acabe adquirindo unha relación laboral indefinida coa Administración mediante un método que non é o máis adecuado para garantir a igualdade de trato na selección de persoal. Se queremos un servizo continuo, debe ser a propia Administración quen contrate a persoal laboral mediante oposicións, o método máis obxectivo e igualitario de acceso.

Os servizos da ORA ou o do guindastre deberán tender a ser sufragados por aqueles veciños que os demandan. Abaratalos para os usuarios con tarifas máis económicas que o seu custo real supón que paguen a ORA ou o guindastre aqueles que non demandan eses servizos.

É o momento de pedirlle a defensores e detractores que elaboren con claridade os pros e contras de cada modelo e que estes se publiquen nos portais municipais, incluído o custo económico, que non se debe obviar para que servizos tan custosos sexan valorados polos veciños que os van sufragar.

O peor dun debate é que sexa simbólico en vez de real, porque é evidente que a ideoloxía condiciona a nosa forma de pensar, pero non pode substituíla. E iso vale tanto para a esquerda como para a dereita.

O peto común ABP

Josecho de la Torre

Semella que algo está sucedendo nas escolas por mor das ABP. Son as siglas de *Aprendizaxe baseada en proxectos*: un cambio metodolóxico que está a estenderse por diferentes centros educativos e que está a resultar unha verdadeira revolución. Este termo, ao que en 1918 o educador William H. Kilpatrick fixo referencia no *The Project Method*, recobra hoxe un papel fundamental. O mundo no que hoxe viven as xeracións actuais pouco ten que ver coas pasadas e as pedagogías que no seu día deron bos resultados, pouco a pouco foron quedando obsoletas, ata tal punto que viviamos (ou aínda vivimos) nun mundo social diferente ao que habita nas escolas.

Coa chegada das aprendizaxes baseadas en proxectos e outras alternativas novas, inténtase que os alumnos adquiran un equilibrio entre capacidades e habilidades que lles outorguen garantías para defenderse na vida. Esta irrupción repentina xa viña facéndose nalgúns colexios, como no Amarra Berri (o centro educativo máis grande de infantil e primaria do País Vasco), que leva desde os anos 70 con estas fórmulas, recollendo resultados moi alentadores. Outros centros educativos como O Pelouro, en Galicia, tamén é un bo exemplo. Pero máis aló dos colexios, hai moitos mestres que, a nivel individual, levan anos ategando as súas clases de proxectos e desenvolvendo unha aprendizaxe diferente.

As ABP levan implícitas diferentes estratexias, como é o traballo cooperativo, onde o alumnado aprende a traballar en grupo, preparándose así, desde novo, para o mundo laboral. Outras características destacables son a investigación, o autocoñecemento, a concienciación, a responsabilidade e a autonomía á hora de facer, a saber facer. Non falta a parte espiritual, coa aparición do *mindfulness*, que volta á meditación ou, o que é o mesmo, ao método máis antigo para aprender a estar nun mesmo, potenciar a capacidade de concentración, adestrar a atención mental e o sistema emocional. Será este o camiño definitivo que, paulatinamente, asente un modelo de aprendizaxe válido e real para a vida das persoas? Cando menos, algo está pasando por mor das ABP que xa non é un segredo a voces.

O CARRABOXO por ROBE LOIS

Entrevista Unha conversa con Xaime Isla Couto

María Luísa Brey
Vigo, 1993

Detención de Xaime Illa logo da misa de Rosalía no ano 1969

Con motivo do centenario do nacemento de Xaime Illa Couto a fundación que leva o seu nome celebra diversos eventos, entre eles a exposición, “Xaime Isla: raíz e utopía de Galicia”, así como unha fotobiografía do mesmo título. Ademais ofrécennos esta primicia: un adianto dunha conversa aínda non publicada e realizada en 1992, que en principio estaba destinada a ser publicada no libro O intelectual galego e Deus. Esta conversa será publicada integramente nos vindeiros meses por SEPT, pero sirva de avance e homenaxe a Xaime Illa como intelectual honesto e galeguista empeñado na inculturación da Igrexa en Galicia.

Don Xaime Isla Couto –catedrático de economía, escritor e político– é un galeguista de primeira hora. Posconciliar antes do Concilio loitou decididamente canda ao Padre Seixas por introducir o galego na liturxia. Con mestría, soubo vivir a súa fe, de fonda raízame teolóxica, en perfecta e leda simbiose co mundo da cultura. Carlos Casares, co gallo da homenaxe que se lle tributou en Trasalba no 1992 a Don Xaime dixo algo que o retrata certamente: “a súa extraordinaria intelixencia está mesmo por riba da súa enorme bondade”. García Sabell díxome que era “unha conciencia de enorme pureza”. Por iso creo que a súa fe está tamén á altura da súa bondade e intelixencia.

Don Xaime cóntame a fermosa historia dunha familia cristiá, entrañablemente unida e sacrificada até o heroísmo.

Nacín en Santiago de Compostela en 1915 nunha familia humilde con orixe campesiña. Meu pai naceu ao pé do Pazo de Oca e miña nai en Ponte Ulla. Saíron da aldea para procu-

rar traballo e meu pai foi garda civil. Morreron os dous moi maiores. Non tiñan nada: tan só unha grande relixiosidade que nos transmitiron.

A miña fe está moi viva. Desde pequeno fun moi relixioso. Asumir a fe dunha maneira consciente tan pronto foi unha grande vantaxe. Primeiramente con esa ensinanza tradicional do País, co influxo da nai que aprende ao neno a rezar, e tamén co exemplo, porque ía á igrexa, ás procesións e aos cultos sempre da man do meu pai. Es-

Concretamente, a que se dedicou?

Fun catedrático de Dereito e Economía da Empresa na Escola de Enxeñaría Técnica Industrial de Vigo. E traballei de avogado de gremios industriais, como o madeireiro e conserveiro.

O meu irmán maior, Ramiro, era un estudante excelente pero ao ver como se sacrificaban os meus pais para darnos estudos emigrou con quince anos á Arxentina. A primeira

Como cristián, preocupábame moito o gran divorcio entre a Igrexa e as realidades propias galegas

tiven en Santiago até os sete anos que marchamos para Vigo onde estudei dous anos cos Salesianos. E todos estaban pendentes de min, traballando para que estudase. É unha lembranza impagable. A miña familia foi un exemplo de esquecemento propio e de entrega aos demais que se notou nas súas vidas.

carta que lle escribín foi estando nos Salesianos. Esta correspondencia foi para min un tesouro, unha especie de universidade a distancia. Unha universidade magnífica porque estaba tecida de interese e afecto. A carreira que Ramiro non puido facer, proxectouna sobre min.

En galego, claro...

Si, porque Ramiro era galeguista. Tomou contacto coa Xeración Nós e coas Irmandades da Fala. Foi o pioneiro do galeguismo político en América. E mandábame revistas e libros de todo tipo, polo que fun adquirindo unha formación literaria realmente extraordinaria.

Daquela xa era cristián practicante?

Nesa época non tanto. Lembro que veu de visita ao Instituto de Vigo o bispo de Tui e acordamos recibilo sen himnos nin homenaxes. E preparamos unha asubiada. Foi un acto de puro gamberrismo. Organizouse un consello de disciplina e a un amigo expulsárono do Instituto. A min en cambio, defendéronme os profesores máis novos para non me estragar o expediente.

Como volveu á práctica relixiosa?

Influíu moito o grupo *Labor Gallega* de Pontevedra que editaba a revista *Logos*, e a miña estadía na Misión Biolóxica de Pontevedra cos Ultreya na Semana Santa de 1932. Asistimos aos oficios no Mosteiro de Poio precedidos por unha explicación da misa gregoriana de Iglesias Vilarelle e Filgueira Valverde.

Despois da Guerra Civil tomei contacto co grupo das Conversacións Católicas Internacionais de San Sebastián. Hoxe en día sigo a traballar na comunidade cristiá Nosa Señora da Guía-Santiago Apóstolo, fundada polo Padre Seixas, e na espléndida comunidade parroquial de San Gregorio de Raxó en Poio.

Os primeiros días do Movemento en xullo de 1936 tivemos en Pontevedra unha microigrexia das catacumbas. Reuníamonos no baixo da casa de Iglesias Vilarelle os sábados. Levabamos traducida ao galego unha homilía de Pérez de Urbel e rezabamos unhas oracións en galego mentres Vilarelle tocaba o harmonio. Ao volver da guerra, continuamos traballando

en Pontevedra e formei parte da organización *Deus Fratresque Gallae-ciae*. Nesa época en Pontevedra empeciei a coñecer a revista *Esprit*, do movemento personalista de Emmanuel Mounier.

Foi un dos pioneiros da misa en galego?

Xa desde os anos corenta, cando traballaba co grupo de Pontevedra no que estaba Xosé L. Fontenla Méndez, pensamos facer un ordinario da misa en galego. Cando chegou o Concilio Vaticano II, coa aprobación das linguas vernáculos na liturxia, pensamos que era o momento de que a Igrexa asumise o galego e presentamos unha tradución do misal á aprobación do cardeal Quiroga Palacios. A primeira

que se puidese dedicar á liturxia en galego. Con nós colaborou Domingo Fernández del Riego, un farmacéutico irmán de Paco del Riego. E canda a nós tamén estaba Ramón Piñeiro. Se naquel momento non nos move-mos, se cadra non teriamos aínda li-turxia en galego.

O noso grupo era reducido, sen apenas proxección exterior, pero cando comeza o Concilio xa tiñamos traballado con empeño por Galicia e pola defensa da súa lingua. A min como cristián preocupábame moito o grande divorcio que existía entre a Igrexa e as realidades propias galegas debido á mentalidade das xentes da Igrexa en Galicia. Aconsellábanos paciencia pois, ao seu xuízo, perigaba

Ramón Piñeiro adoitaba dicir de min que era posconciliar antes do Concilio

misa pública en galego díxose no ano 1965 na Misa de Rosalía en Santiago de Compostela e foi oficiada polo Padre Seixas.

Daquela, os do grupo do Padre Seixas en Vigo pedímoslle aos xesuítas que o liberasen doutras ocupacións para

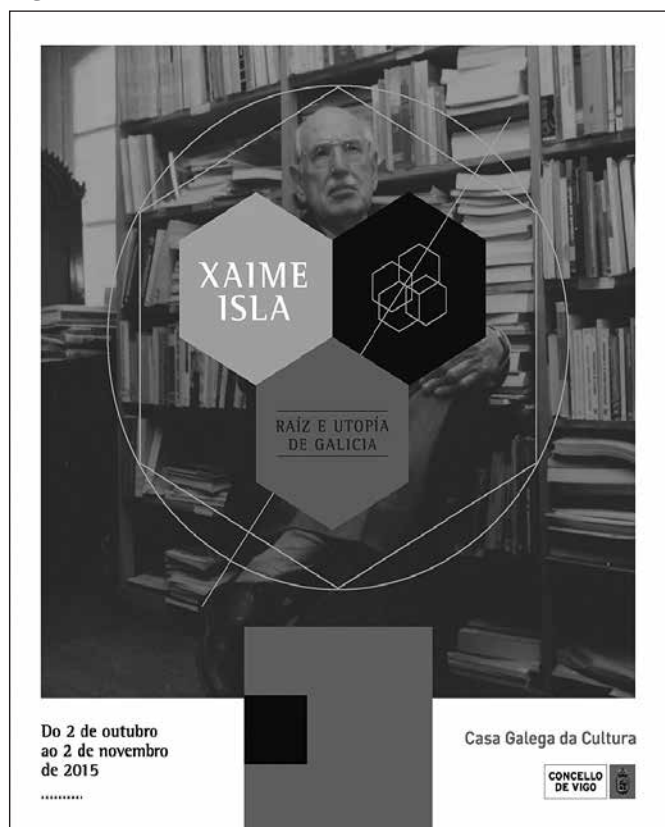
a unidade da patria. Ante esta realidade, no 1965 organizamos a editorial SEPT para sensibilizar á grande masa cristiá sobre a problemática e as reivindicacións concretas da nosa terra en todos os eidos: cultural, social, relixioso, económico e político. Polo que

Ilha con Manuel Espiña no ano 1975

Entrevista Unha conversa con Xaime Isla Couto

María Luísa Brey
Vigo, 1993

Folleto da exposición
"Xaime Isla: raíz e
utopía de Galicia",
que se pode visitar
ata o 2 de novembro
na Casa Galega da
Cultura de Vigo

se refire á liturxia en galego, SEPT e o seu contorno tivo e ten un papel moi importante. O caso é que fixemos daquela uns manifestos e uns escritos. E fomos a Oviedo para vernos co cardeal Tarancón que era presidente da Comisión de Liturxia para tratar a adaptación da liturxia ao galego.

Máis que nada, son un ideador

É partidario de que a democracia teña apelidos?

Sempre combatín a confusión da Igrexa co poder e coa política neste país. Por iso abandonei Acción Católica despois de ter traballado intensamente nos tempos difíciles e tendo participado en experiencias tan fecundas coma o xermolo do que foi máis tarde a HOAC. Rovirosa era un grande home! E por estas mesmas

razóns rexeitei tamén a invitación insistente que se me fixo para entrar na Asociación Católica Nacional de Propagandistas. Creio que loitei en solitario por un futuro posconciliar antes do Concilio.

Non é habitual atopar segres tan aperturistas, con tanta visión de futuro.

Ramón Piñeiro adoitaba dicir de min que era posconciliar antes do Concilio. Creio efectivamente que é así. Loitei moito durante toda a vida por moitas cousas que se conseguiron despois no Vaticano II.

Que valores cristiáns, dos que defendeu a Revolución Francesa, seguen hoxe en día vixentes?

A Revolución Francesa loitou pola liberdade e a igualdade, pero non conseguiu a fraternidade. Non obstante, este valor segue vivo e operante. O seu valor chave sería a fraternidade a través da cal o Evanxeo de Cristo aparece entrañado nela. Pero aquela

revolución tamén implicou grandes aberracións, como o individualismo e o capitalismo salvaxe neoliberal no que habitan uns fallos tremendos con grandes desigualdades na sociedade. Non obstante, non se alcanzou este valor de fraternidade -o especificamente cristián- e que representa a revolución do servizo e do amor, unha revolución que culmina, compensa e suple todas as demais revolucións.

Que retos temos pendentes arestora?

Organizar un tipo de sociedade en que o eido económico no que se desenvolven a liberdade de iniciativa, a emulación e a competencia estea á súa vez sometido e condicionado por unha Constitución na que prevalezan os valores ético-culturais e os factores propiamente políticos.

Está convencido de que o Galaxismo foi eficaz?

Lembro unha frase de Jaspers que aparece no seu libro *Ambiente espiritual de nuestro tiempo*, libro que lin durante a Guerra Civil. Esta frase lembráballe sempre aos amigos: témonos que realizar no fracaso. Coa guerra fracasara o noso empeño galeguista, pero aínda así fixemos o imposible por levalo adiante. Porque se un ten reservas interiores e firmes, se as ideas que nos orientan e as reservas espirituais que un leva dentro son realmente auténticas, pódense vencer todos os atrancos.

Vexo que se entusiasma

Disque a miña característica vital esencial é o entusiasmo. Creio que é verdade. Vén sendo a manifestación dunha alegría vital extraordinaria. Nace das miñas vivencias de Deus e de todo o que o acompaña, ligado a unha preocupación intelectual constante e vivísima. Máis que nada son un ideador e sinto verdadeira satisfacción en ir establecendo unha serie de xogos e contrastes.

representación galega na Asemblea

Os pasados 10 e 11 de outubro reunímonos en Madrid, chegados de todos os puntos do Estado, persoas dos colectivos que formamos parte de Redes Cristiás para celebrar a V Asemblea baixo o lema *Xuntos para Cambiar*.

Comezamos o encontro coa presentación dos diferentes grupos asistentes. Da Coordinadora de Crentes Galeg@s estabamos 17 persoas procedentes de Vigo, Santiago e A Coruña, sendo unha das representacións máis numerosas.

As intervencións do acto inicial foron acompañadas pola Solfónica, un coro popular nacido no seo do 15M, que cos seus cantos reivindicativos nos puxeron en ambiente para comezar o traballo.

Buscando respostas a grandes retos

O prato forte do encontro foron os 10 obradoiros, coordinados polos diferentes colectivos, que se desenvolveron durante a tarde do sábado e a mañá do domingo. Neles tratamos de ir buscando respostas aos grandes retos que, ao noso entender, segue a ter o mundo hoxe en día. Entre outros: construír un novo modelo económico, acabar coa exclusión e a marxinação, refundar unha Igrexa de iguais ao interior e profética ao exterior, preservar o medioambiente, defender o público, erradicar a fame, superar a violencia, lograr a igualdade de xénero, formular unha espiritualidade e unha crenzas para o mundo de hoxe, etc. Todos estes temas foron abordados nos distintos obradoiros. Destacar a boa valoración que tivo entre os asistentes o preparado pola Coordinadora de Crentes que levaba por título: *Alcanzar unha democracia participativa e unha nova forma de facer política*.

Na mañá do domingo, unha vez rematados os obradoiros, dirixímonos á Praza Salvador Dalí para denunciar publi-

camente os tratados internacionais de comercio (TTIP), causa do empobrecemento dos pobos, e defender a acollida e solidariedade coas persoas desprazadas e refuxiadas.

Deseñando o futuro de Redes Cristiás

Xa pola tarde tivo lugar o momento da asemblea propiamente dito no que, ademais do resume de todo o feito nos dous últimos anos e de revisar as contas e a renovación da coordinadora, tratamos de deseñar as liñas programáticas de Redes Cristiás para o bienio 2016/17 a partir das diferentes achegas dos obradoiros.

Rematamos o encontro cunha coidada celebración na que participou o grupo Anawin e tamén membros da Comunidade Bahá'í de Madrid.

O broche final, coma sempre, foi a lectura do Manifesto Final da Asemblea que recolle boa parte do traballo feito durante estes dous días (podedes velo completo na páxina web www.redescristianas.net) e que remataba:

O Reino de Deus está xemendo nas feridas da terra, na humanidade rota, empurrando dende dentro de nós. Xa asoma unha converxencia mundial por outro mundo posible, nalgúns países que abandonan a pobreza, nuns poucos dirixentes que queren contar co pobo, nas cidades que protestan pola dignidade e en multitude de xente pequena facendo cousas pequenas en lugares pequenos. Como grans de mostaza, como vellas árbores que aínda melloran o chan cando xa non poden medrar máis. Forman o bosque sen destacar unhas por enriba doutras.

Que así sexa.

Nas últimas semanas, a partir dun caso concreto nun hospital galego, volvía    primeira plana o asunto do dereito a unha morte digna. Tamén neste tema se ten empregado unha suposta moral católica tradicional como argumento para xustificar determinadas posturas ideol  gicas defensoras dunha obstinaci  n terapéutica, algo que un mínimo sentido común humanitario considera inxustificable. Recollemos aquí a opinión de García F  rez, doutor en teoloxía moral.

Desde a perspectiva tradicional da bioética católica, considérase que s   Deus    dono da vida e da morte, pero non    un propietario absoluto, senón un soberano que concurse coa libre autodeterminación do ser humano. E desde este concurso ético da autonomía- te  noma,    desde onde imos intentar repensar o chamado dereito a morrer con dignidade. Pero, que significa realmente morrer con dignidade? Existe unha diversidade de opinións respecto diso. Con todo, son basicamente tres os criterios que fundamentan esta pluralidade: para uns, significa a posibilidade de elixir o momento da morte; para outros, equivale ao rexeitamento dunha morte artificializada; e hai un terceiro grupo que considera que

existe un desexo humano de rematar neste mundo do xeito máis xusto, honroso e amoroso posible

morrer con dignidade    simplemente morrer humanamente, isto   , sentíndose persoa ata o final.

Quiz   estas tres posturas conteñan, de modo unificado, a esencia do que os antigos chamaban a arte de ben morrer ou *arsbenemoriendi*, arte que algúns consideran que    imposible de exercer, dado que a case ningún ou case nunca d   tempo a aprender a morrer.

Así pois, tomando como referencia algunhas claves das bio  ticas civís, das bio  ticas teol  gicas, da medicina paliati-

(1) Tomado do artigo “Eutanasia y muerte digna: hacia una bioética del buen morir a la luz de la moral católica”, Instituto Teol  gico de Murcia, Murcia, 2012.

va e da antropoloxía cristiá, podemos resumir a correcta comprensión do feito de morrer ben ou axudar a morrer con dignidade:

- Morrer rodeado de agarimo e co apoio dos seres queridos.
- Coa asistencia médica adecuada: do curar ao coidar.
- Eliminando, no posible, o sufrimento e a dor.
- Sen manipulacións médicas innecesarias, desproporcionadas ou maleficientes.
- Cos coidados de maior calidade e de excelencia posibles.
- Respectando a autonomía do paciente (testamento vital ou vontade anticipada), sempre que sexa factible, tanto ética, como xuridicamente.
- Valorando a súa vida desde o criterio clínico e ético da “calidade”; así como desde a postura cristiá da “sacralidade” desta.
- Asumindo a dignidade (ontolóxica, ética, xurídica e teolóxica) de toda persoa.
- Aceptando a morte como parte da condición humana.
- Morrer en paz, como un acto íntimo e persoal (morte apropiada).

O dramaturgo renacentista Petrarca chegou a escribir: “Un bel morrer, tutta unha vita honora”, que significaría que “unha boa morte dignifica toda unha vida”. Respecto diso, poderíamos quedar co sentido simbólico e práctico desta expresión: ter unha boa morte, para honrar toda unha vida.

Hai moitos problemas existenciais e temas que preocupan hoxe a humanidade, pero resolver o problema da vida e da morte -desde o horizonte dunha bioética profundamente humana- supón caer na conta de que, malia todos eles, resulta importantísimo concibir a vida e a morte nun sentido óptimo, é dicir, comprender que se ha de vivir e morrer do mellor modo posible. É máis, síntome convencido ao afirmar que existe un desexo connatural a toda persoa humana de ter, ao final dos seus días, unha boa morte ou, cando menos, a esperanza de finalizar o proceso bioló-

xico e biográfico neste mundo do xeito máis xusto, correcto, solidario, honroso e amoroso posible.

Para rematar, e como ben refire o libro bíblico do Eclesiastés: “Todo ten o seu momento, e cada cousa o seu tempo baixo o ceo”; “o seu tempo o nacer e o seu tempo o morrer? (Ecl 3,1-2). Xa que logo, non alteremos eses ritmos, nin para adiantar a morte, nin para atrasar a súa chegada, senón contemplala e aceptala no seu xusto momento, é dicir, sen abreviacións inxustas, nin prolongacións desproporcionadas. A morte, concibida deste xeito, dános a posibilidade de dignificar plenamente o ser humano que falece e o contexto polo que transita os seus últimos instantes de vida, pois, como ben considera o profesor Francisco José Alarcos, hai que engrandecer a dignidade do home que ha de saír deste mundo do modo máis humanizado posible, logrando unha morte tranquila, a tempo e en paz. E, se fose posible, asumindo con rotundidade as palabras que exclamou Xesús na cruz pouco antes de expirar: “Todo está cumprido” (Jn 19, 30). Oxalá que o noso último alento de vida poida ser pronunciado, de forma consciente, co significado tan profundo que lles conferiu Xesús ás súas últimas palabras neste mundo.

Todo ten o seu momento,
...non alteremos eses ritmos

O noso taboleiro Pro Papa Francisco

Apoia o papa e as súas reformas

Distintas organizacións, entre elas a revista *Encrucillada*, acaban de poñer en marcha unha campaña mundial de recollida de apoios ao Papa Francisco a través da web www.propapafrancisco.com. Tal e como explican os promotores da idea, a páxina nace *como un intento de aglutinar persoas, asociacións, medios de comunicación, colectivos e institucións do ámbito hispano (fundamentalmente), con dous obxectivos claros: apoiar o Papa Francisco e visibilizar o dito apoio nunha plataforma dixital propositiva e plural.*

Entra e asina en
www.propapafrancisco.com

Trátase, insisten, dunha iniciativa para sumar, que non vai contra ninguén; só se pretende apoiar o papa e as súas reformas na busca dunha Igrexa máis evanxélica.

A mecánica da adhesión é moi sinxela. Consiste en entrar na web www.propapafrancisco.com e encher un pequeno formulario (nome, apelidos, país, cidade e enderezo electrónico), co que se fai público e explícito o apoio ao papa. Para aqueles máis enganchados ás redes, tamén se pode apoiar e facer seguimento da iniciativa a través das canles de Twitter, Facebook ou Flickr.

**Deputación
DA CORUÑA**

EDITA: Asociación A. IRIMIA

MESA DE REDACCIÓN: Daniel López Munoz, Luís Gómez Aldegunde, Pedro Pedrouzo Devesa, Rubén Rivas Vidal, Lidia Campos Chan, Manolo G. Turnes, Lina Salgado Iglesias, José Antonio Martínez. Tlf. 986 10 49 45.

COLABORADORES: Xosé Chao Rego, Victorino Pérez Prieto, Xosé Antón Miguélez, Manolo Regal, Alfonso Blanco Torrado, Xosé Lois Vilar, Marta Sopeña, Gumersindo Campaña, Tareixa Ledo, Moisés Lozano, Clodio González Pérez, Antón Martínez Aneiros, Sara Paz Quiñones, Manuel Pérez Blanco, Xabier Blanco, Valentina Formoso Gosende, Celia Castro Ojea, Xerardo Castedo Valbuena, Engracia Vidal, Francisco Xabier Martínez Prieto, Fernando Veiga, Antonio Pinto Antón, Bea Cedrón Vilar, Mariano Guizán Sánchez, Carmen Soto, Rubén Aramburu, Carme Soto, Marisa Vidal e Xan Guillén, Christina Moreira.

CORRECCIÓN LINGÜÍSTICA: Lidia Campos Chan, Luís Aldegunde.

RECEPCIÓN DE ARTIGOS E COLABORACIÓNS EN: revistairimia@asociacion-irimia.org

SUBSCRICIÓN: Apdo. 296 – 15704 Santiago de Compostela. Telf.: 628 416 644 / subscripcións@asociacion-irimia.org
Ordinaria: 25 Euros. de Apoio: 40 Euros.

PARA ASUNTOS DA ASOCIACIÓN NON RELACIONADOS COA REVISTA: asociacion-irimia@asociacion-irimia.org

CONTA: ABANCA ES63 2080 0349 8530 4000 5822 - Urbana, nº 8 - Santiago

DEPÓSITO LEGAL: C-1417-81 **TIRADA:** 1.000 exemplares

ISSN: 2172-9182

IMPRIME: TÓRCULO Artes Gráficas

DESEÑO E MAQUETACIÓN: TallerDD (Ninfa, Riveiro, Martínez)

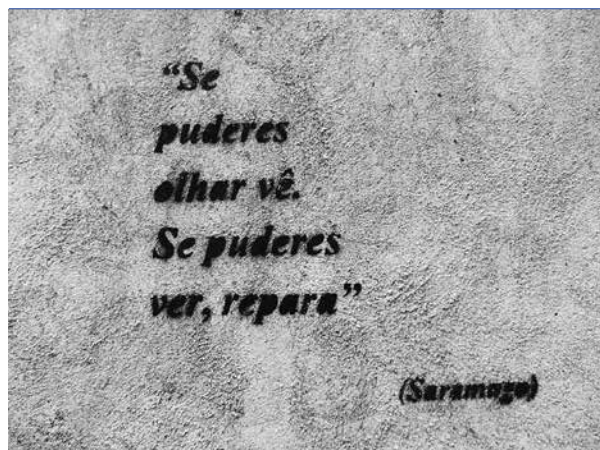
DISTRIBÚE: IMPACTA

EDICIÓN ELECTRÓNICA: <http://asociacion-irimia.org/revista.shtml>

FEITO EN PAPEL RECICLADO

Boa Nova

Na primeira lectura, Xeremías proclama: “Salva o teu Reino, Señor, salva o resto de Israel (...) Vounos reunir desde os cabos do mundo. Entre eles haberá cegos e coxos.”

No Antigo Testamento, o resto era a xente que quedaba despois da guerra, despois da masacre. Cando todo queda destruído sempre hai un grupo de desarraigados, de parias, que se moven polo planeta coma pantasmas de abandono e desolación. Os profetas constitúen a ese resto como o lugar da salvación de Deus, os alicerces do seu Reinado.

E Xesús colle un cego, botado da sinagoga, sen dereitos sociais nin relixiosos, que berra na beira do camiño, para constituílo en principio da nova comunidade do Reino. Ao máis ruín e infame acólleo Xesús como piar e base do seu Reino.

Por iso o milagre non se produce cando o cego empeza a ver... o milagre prodúcese cando ese descarte humano e social, que é o cego, entra a formar parte da comunidade do Reino. O milagre prodúcese cando a comunidade o admite como un igual, cando o cego sae do seu non-lugar para se situar á par dos demais no seguimento de Xesús, cando deixa as beiras para integrarse no camiño.

Marisa de Corme

DOMINGO 25 DE SETEMBRO. XXX do TEMPO ORDINARIO

A PALABRA. Mc 10, 46-52

Naquel tempo, ao saír Xesús de Xericó cos seus discípulos e outra moita xente, Bartimeo, o fillo de Timeo, un cego pobre de pedir, estaba sentado a carón do camiño. Oíndo que pasaba Xesús o Nazareno, empezou a berrar: «Xesús, Fillo de David, ten piedade de min!» Moitos mandábano calar; mais el berraba aínda máis alto: «Fillo de David, ten piedade de min!»⁴⁹ Deténdose Xesús, dixo: «Dicídelle que veña aquí.» E chamaron polo cego, dicíndolle: «Veña, érquete, que te chama!» El, ceibándose do manto, veu dando brincos até onde estaba Xesús.⁵¹ Este preguntoulle: «Que queres que che faga?» O cego respondeu: «Mestre, que volva a ver.» Xesús díxolle: «Ve, salvoute a túa fe.» E no instante comezou a ver, e seguiu polo camiño.

Nos relatos dos milagres danse varias características que nos poderíamos aplicar:

1. Saber o que un precisa.
2. Ser quen de pedilo, reclamalo, esixilo sen vergoña nin rendición.
3. Deixar todo o que teño na súa procura.
4. Falar con quen me pode axudar aínda que aos demais non lles pareza ben.
5. Confiar en que os soños son posibles se facemos todo o que está na nosa man por acadalos.
- 6º Agradecer o ben recibido.

Traspasade estas ideas dos milagres, por exemplo, aos obxectivos do milenio:

acabar coa pobreza e a fame, garantir a educación, sanidade, auga, luz, traballo, paz, xustiza..., acadar a igualdade de xénero, protexer a natureza, etc. Non somos Xesús para conseguilos, pero si podemos ser como o cego Bartimeo e petar en todas as portas que faga falla, e onde non podamos chegar, mandar recado.

O Reino de Deus do que falaba Xesús sen descanso resúmese na vida dos fillos e fillas de Deus como verdadeiros irmáns e irmás, sen xente que ten de menos porque hai xente que ten de máis, e coidando a nosa casa común, a Terra.

Olga Álvarez

Falando da lingua Usando o texto como pretexto...

Lidia e Valentina

Normalmente relémonos antes de escribir cada artigo para ver se estaría ben enfiado co anterior, ou sería mellor comezar cun tema novo. Esta semana tiñamos na idea empezar tema, pero relendo demos naquilo de “beber unha fecha” e quixemos insistir en que a “fecha” é unha pequena cantidade de líquido, pero non é unha palabra exactamente sinónima doutras que seguro que vos veñen á cabeza: chopo, chingo, chope, grolo, gurrucho, gulapo, papado, sorbo, trago, xa que todos estes termos teñen un pequeno matiz: indican pequena cantidade de líquido que se pode **beber dunha vez**, cando “fecha” é só pequena cantidade de líquido, sen ese matiz de “bebible dunha vez”

Tamén existen termos similares cando pensamos en sólidos, no lugar de líquidos. Cando falamos de comida, vénnos á cabeza “petisco”, que é unha porción pequena de algo que se toma para probar. Tamén existe “cinasco”, aínda que esta palabra xa non ten como referencia exclusiva a comida, si se emprega moito para referirse a ela, sobre todo nunha frase feita: **non deixar cinasco** ou **non quedar cinasco**, cando non se deixa ou non queda nada de comer. Mais tamén se pode referir a unha parte pequena de algo, sen máis matices.

O que non sabemos é se existirá un termo, ou se o teremos que inventar nós, para indicar unha cantidade pequena de grallas que se coan nos artigos. Porque relendo, relendo vimos que deixamos unha coma entre un suxeito e un verbo, aínda que ben sabemos que o suxeito non pode ir **nunca** separado do verbo, por moi longo que sexa ese suxeito, por unha coma, salvo que o que se meta entre comas sexa unha explicación a ese suxeito. Daquela será “Os máis vellos din que aquelas sopas de cabalo cansado, con ese viño catalán, sabían que rabea-

ban”; ou con dúas comas, ou con ningunha, pero o que non podemos é ter unha soa despois de “catalán”

E se queremos poñernos puristas coa puntuación, tampouco é correcto poñer punto despois dos signos de admiración nin de interrogación, estes xa funcionan como puntos. Se cadra atopades algún fallo destes, pero non imos remexer máis.

E como xa non queda espazo para introducir nada novo, continuamos pulindo cousiñas. Ás veces temos dúas solucións para un mesmo elemento gramatical. Estamos pensando en “ó” e mais “ao” para a contracción da preposición **a** co artigo masculino **o**. Son correctas as dúas formas, pero debemos ser coherentes, escoller o uso dunha ou doutra, non mesturar as dúas no mesmo texto. Ás veces, escápannos, pronunciamos dun xeito, recoméndase da outra... En fin, xa vai alá! Hoxe cremos que procede pechar co sorriso que nos sacou a frase que sempre di un bo amigo: “Teño aprendido tanto dos meus erros, que ando a pensar en cometer algún que outro máis”...

Gozade dos magostos!

O Fachineiro do Pindo

Versos no Olimpo

Este fachineiro tivo ocasión de participar nun roteiro polo Pindo, un monte mítico da xeografía galega. Ben paga a pena unha andaina que nos vai permitir gozar dunhas das vistas máis espectaculares da nosa paisaxe e que vai desde a Curota ata o Xallas pasando polo areal de Carnota e o mar de Fisterra. Fixeron de guieiros para a ocasión Miro Villar achegándonos á parte poética e Xil Camaño á lendaria. Xil pertence á Asociación Monte Pindo Parque Natural, que pretende xustamente que estas terras sexan declaradas parte natural e así protexer e catalogar os restos arqueolóxicos, a flora e a fauna. Cando o monte foi comido polas chamas hai

uns veráns, a Asociación foi crítica coa Administración galega -que abandona o monte e nin fai nin deixa facer- e agora a Xunta dilles algo así como que antes declararían parque natural a autoestrada AP9 ca o monte Pindo. Chufar as vistas desde o castelo de Penafiel, o Carreiro Longo, o Xigante ou a Cova de Xoana é un labor que non lle corresponde ao fachineiro, xa que hai un irrimego como é Francisco X. Fernández Naval que, con Miro Villar, editou o libro *Versos no Olimpo*, con textos de varios autores referidos ao Pindo. Ha permitirme don Clodio cambiar o título da súa colaboración para dicir que para saber, andar e ler.

A.Q.